

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopoziroiste.rs

Издаје Народно позориште у Београду

ТОНИ КУШНЕР
**КОД КУЋЕ
КАБУЛ**
РЕДИТЕЉ
ЖЕЉКО ЂУКИЋ
ПРЕМИЈЕРА
29. ОКТОБРА

ПРВА ПРЕМИЈЕРА У ДРАМИ

Кабул код куће

Сутра увече, на Сцени „Раша Плаовић“, биће премијерно изведена представа „Код куће / Кабул“ престижног савременог америчког драмског писца, Тонија Кушнера.

Овај изузетно актуелан комад који кроз интимну породичну причу говори о озбиљним глобалним проблемима савременог света, покушавајући да катастрофичну и катаклизмичну садашњост објасни ослањајући се на древна и потоња учења, те да у нама пробуди исконску потребу за размишљањем, дакле човечношћу, режирао је гост из Америке, Жељко Ђукић. У ауторском тиму су још два госта, костимограф Наташа Вучуровић Ђукић и дизајнер светла Кит Парам, иначе стални редитељеви сарадници из театра TUTA (The

Utopian Theatre Asylum). Текст је превела Марија Стојановић, драматург је Славко Милановић, сценограф Борис Максимовић, лектор Љиљана Мркић Поповић, избор музике потписује редитељ, а дизајн звука Зоран Јерковић. Необично захтевну улогу Кућевне тумачи Душанка Стојановић Глид (више на странама 5 и 6). Врхунску глумачку поделу ове представе чине још Нела Михаиловић, Хана Селимовић, Слободан Бештић, Ненад Стојменовић, Михаило Лајевац, Дарко Томовић, Небојша Кундачина и Стефан Бузуровић.

Поводом београдске премијере провокативног Кушнеровог текста, у Фоајеу Сцене „Раша Плаовић“ биће постављена изложба фотографија Предрага Вучковића „Кабул – Авганистан“.

Ј. Стевановић

НОВИ УПРАВНИК

На предлог новоформираног Управног одбора Народног позоришта, који је прихватило Министарство културе и медија, Влада Републике Србије је на седници одржаној 22. октобра именовала за управника Народног позоришта у Београду редитеља Божидара Ђуровића, досадашњег помоћника управника, који је иначе од оставке претходног управника Предрага Ејдуса, са те позиције водио нашу Кућу. Ђуровић је тридесети управник Народног позоришта, од оснивања.

Вечерње
НОВОСТИ

УЗ ОВАЈ КУПОН ПРИ
КУПОВИНИ КАРТЕ У
НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ
У НОВЕМБРУ ОСТВАРУЈЕТЕ

**ПОПУСТ
20%**

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ
www.narodnopoziroiste.rs
Посетите
нови сајт!

ГОСТИ У ОПЕРИ

Паломбија, у спектакуларној продукцији Вердијеве „Аиде“ као Амнерис наступала Драгана дел Монако.

Р. П. Н.

Прошлог викенда, на представама „Кармен“ и „Риголето“ гост Опере Народног позоришта био је Реда ел Вакил, директор Националне опере у Каиру, у којој је почетком године са великим успехом, уз солисту миланске Скале Антонела

директор Националне опере у Каиру, у којој је почетком године са великим успехом, уз солисту миланске Скале Антонела

ЗНАЧЕЊА

Промоција књиге „Значења српске комедиографије – од Јоакима Вујића до Бранислава Нушића“ др Миленка Мисаиловића, одржана је 17. октобра. Штампана је у издању Позоришног музеја Војводине, а поводом доделе Награде за животно дело „Ловоров венац“ аутору. На промоцији су говорили Зоран Максимовић, директора Музеја, управник Позоришта Божидар Ђуровић, амбасадор Републике Македоније, Љубиша Георгијевић, проф. др Васо Милинчевић и проф. др Весна Крчмар.

С. Ж.

КРЕАТИВНИ ТРЕНУТАК
БРАСЛАВА БОРОЗАНА

У Музеју позоришне уметности Србије, 13. октобра, одржана је промоција књиге „Креативни тренутак“

Браслава Борозана. Издавачи су Народно позориште у Београду, Музеј позоришне уметности Србије и КИЗ „Алтера“, а приређивач ауторова ћерка, Дина Борозан. Књига је настајала током тридесет-

С. Ж.

РУСКИ АРХИТЕКТИ БЕОГРАДУ

Поводом посете председника Руске Федерације, Дмитрија Медведева Србији, у Народно позоришту је 20. октобра отворена изложба „Руски архитекти Београду“, аутора проф. Николе Радошевића. На изложби су, поред аутора, говорили арх. проф. Спасоје Крунић и Мирјана Божидаревић, председница Општине Стари град, институције која је подржала пројекат.

Р. П. Н.

ТРИ ПИТАЊА ЗА ЕГОНА САВИНА

ЖИВОТ ЛИЧИ НА ДЕЛА БРАН

После изузетно успешне сезоне, а нарочито представе „Дервиш и смрт“ за коју потписује адаптацију, режију и идејно решење сценографије, Егон Савин у Народно позоришту почиње рад на новој представи, Нушићевом „Покојнику“. Премијеру очекујемо 25. децембра на Великој сцени.

Егон Савин поставља „Покојника“ Бранислава Нушића на Великој сцени Народног позоришта. Костимограф је Марина Меденица, сценограф Борис Максимовић, а у представи играју: Предраг Ејус, Љубомир Бандовић, Небојша Кундачина, Наташа Никовић, Дарко Томовић, Бранко Јеринић, Миодраг Радвановић, Милош Ђорђевић, Александар Ђурица, Зоран Ђосић, Анђелка Ристић и Бојан Кривокапић.

Тим поводом, у разговору за Позоришне новине, Савин своју причу о раду на комаду почиње изјавом да Нушића сматра „позоришним генијем“ и додаје: „Што се тиче ‘Покојника’, по мишљењу еминентних теоретичара, Мирјане Миочиновић и Јосипа Лешића, није реч о комедији. ‘Покојник’ је заправо најзначајнија међуратна српска драма. Нушић је, наравно, као

средство обрачуна користио смеш – бритко, бескомпромисно средство за обрачун са свемогућим друштвеним лицемерјем, а у ‘Покојнику’, више него у свим другим комедијама, он критикује и државу која стаје на страну криминала.

Колико често сте имали прилику да се сретнете са „крађом“, сличном оној у „Покојнику“, у уметничким круговима?

„Преписивање“ је у позоришту нормална и свакодневна појава, не бих то назвао кра-

ђом. То је неминовно... У светском позоришту постоје такозвани трендови, који се шире из великих метропола на мање средине, као што је наша, и онда, сходно томе, и позориште у унутрашњости „преписује“ оно што се ради у нашим позоришним метрополама, у Београду и Новом Саду. Не може се стварати у позоришту а да човек нема одређене узорце, да нема нескривене симпатије за идеје и дела одређених уметника, и ја не мислим да је та крађа нешто тако важно, значајно и опасно као

ЈУБИЛЕЈ У ДРАМИ

Сто „Ковача“

Драма Милоша Николића „Ковачи“ спремана је почетком сезоне 2003/04. у копродукцији Народног позоришта и Центра за културу Панчево. Комад је режирао млади Стефан Сабљић, аутор сценографије је Дејан Пантелић, костимограф Катарина Грчић, драматург Зоран Раичевић, сценским покретом се позабавио Ивица Клеменц а лектор је била др Љиљана Мркић Поповић.

Од прве до ове, стоте представе, у улози Петера је Бранко Видаковић, Ацу игра Миленко Павлов, Лујзу Зорица

Мирковић, док је улогу Ивана најпре тумачио Станко Богојевић, а сада Драган Николић. Премијера је одиграна у Панчеву 13. новембра, а београдска премијера нешто касније, 18. децембра 2003, на Сцени „Раша Плаовић“. Током протеклих шест година, представу је видело скоро 20000 гледалаца – на нашој сцени, али и у Панчеву и у београдском Дому културе „Студентски град“ по неколико пута, као и на гостовањима у Параћину, Ивањици, Пожаревцу, Костолцу, Убу, Лебану, Врбасу, Врњачкој Бањи, те у Бијелини (БиХ).

Ова представа је са запаженим успехом учествовала

на чак три инострана фестивала. На Међународном позоришном фестивалу националних мањина у суседној Румунији, у Темишвару, представа је играна маја 2004. Маја следеће, 2005, учествовала је на VI интернационалном фестивалу комедије „Балкан 2000“ у Корси, што је било и прво гостовање нашег Театра у Албанији. Наредне 2006, опет у мају, на VIII међународном позоришном фестивалу у Кијеву, у Украјини. Са фестивала у Корси, Миленко Павлов се вратио овенчан Наградом за главну мушку улогу.

■ Јелица Стевановић ■

ИНТЕРВЈУ / РАСТИСЛАВ КАМБАСКОВИЋ, КОМПОЗИТОР

ислава Нушића

што је она коју је начинио Павле Марић у „Покојнику“. Ту је реч о краћи научног дела, на којем после настаје велика државна инвестиција огромног капитала. Павлу Марићу његови ближњи пре свега одузму интиму, каријеру, имовину, и он, као и велики број оних који су последњих година отишли из Србије, бива повређен и понижен. Много је сличних судбина. Наравно, не

комедија, писана негде непосредно пред Други светски рат. То је време кризе, време инфлације, а увек је код нас време кризе и инфлације. Дакле, то су тридесете године, економска, политичка, национална превирања, која су код нас заправо константа.

Половина редитељског посла је добра подела. Јесте ли имали среће да направите поделу какву желите?

Хит представа Народног позоришта „Дервиш и смрт“ није нове успехе. На Фестивалу „Театар у једном дејству“ који је одржан у Младеновцу, проглашена је за најбољу, а на Данима „Зорана Радмиловића“ у Зајечару, Никола Ристановски је најпре као глумац вечери добио Зоранов брк, потом га је стручни жири прогласио за најбољег глумца Фестивала, а Награду за сценографију „Крстомир Миловановић“ добио је Егон Савин. „Дервиш“ ће 11. новембра гостовати у Скопљу, у оквиру Дана српске културе у Македонији, већ сутрадан ће учествовати на Лесковачком позоришном маратону, а 15. у такмичарском програму Југословенског позоришног фестивала „Без превода“ у Ужицу.

можемо стављати знак једнакости између дела Бранислава Нушића и реалности. Ја бих се чак усудио да кажем да живот личи на дело Бранислава Нушића, а не да „Покојник“ личи на нашу стварност.

Да ли измештате „Покојника“ у неко друго време, или га постављате у оно у којем се догађа?

Поштујем период у којем Нушић пише, између два рата. Ово је једна од последњих његових

Обично не почињем да радим комад за који немам адекватну поделу. Ја сам кроз рад на „Дервишу“ али и претходних година, чини ми се, упознао овај ансамбл и надам се да сам пронашао комад који му одговара, по могућностима, по разноврсности, по духу, и верујем да ћемо урадити подједнако вредан и значајан посао као што смо то учинили са претходним представама.

■ Јасмина Урошевић ■

Гануће као узвишени циљ

све више забаве а све мање уметности.

Ако прочитате мишљења о мојим досадашњим делима, нарочито Властимира Перичића и Енрика Јосифа, видећете да сам ја потпуно неспособан да својим делима некога забављам. Увек сам се носио мишљу водилом „Песмо моја, буди одвећ горда да се свиђаш сваком“. То је резултат мог рада још из студентских дана са професором Василијем Мокрањцем и његовим трагањем за мојим идентитетом. Увек је у мојој свести брујао његов савет: „Окрени се само себи, ако у себи нађеш нешто – ради“ (наравно, уз велики напор). Било је то шездесетих година и био сам сведок пољских утицаја на неке наше композиторе. Нисам то прихватио уопште, јер сам још тада, у

На Дан Народног позоришта, 22. новембра, очекује нас изузетан догађај – праизвођење опере „Хасанагиница“ композитора Растислава Камбасковића, истакнутог ствараоца наше савремене музике.

Шта је за Вас било инспиративно када сте као тему опере изабрали овај Симовићев текст?

За мене је инспирација један врло банализован појам, врло се често употребљава, али он је ипак неки путоказ. Када се ради о „Хасанагиници“, текст Љубомира Симовића који је дошао у моје руке још осамдесетих година, био је иницијална каписла за размишљање о опери. Тада сам се већ примицао животном и стваралачком периоду у којем сам размишљао о нечему што би било круна мог стваралаштва, јер пре тога сам се огледао у камерним, солистичким и симфонијским делима. Деведесетих година сам написао велику кантату „Балкански реквијем“ и било је логично да пређем на тај следећи корак – оперу. У разговорима са неким драматурзима и редитељима појавило се мишљење да је та драма сувише интровертна, неки су чак говорили да у њој нема музике, а ја сам у том тексту само музику и видео. Већ 1987. године Уметничко веће Народног позоришта је донело одлуку да од мене наручи оперу „Хасанагиница“. Деведесетих година сам приступио компоновању и три арије из будуће „Хасанагинице“ су снимљене у оквиру „Светских премијера“. Комплетну музичку драму завршио сам 2001. године.

Опера је увек имала утицаја на савремено друштво, те приче су слале неку поруку и код Вердија, Моцарта... Недавно је Филип Глас изјавио како покушава да у опери пронађе „форму дискусије о друштвеним темама“. Он се прибојава да у опери данас има

постане досадна. У трагању за неким контрастом, у првој слици првог чина када се хор војника љути на Хасану, музика којом они изражавају своју љутњу има призивок сировог народног секундног певања у седам осмина и ту има елемената фолклора. У трећем чину, пред Хасанагиничино опраштање са дететом, с обзиром да следи страшна трагедија, у сватовској игри сам користио игру која је одговарала пре свега мом хармонском изразу. То је немо Гламочко коло, за које сам констатовао да му је иманентна атоналност и то двојака (квартне хармоније и целостепене лествице) у зависности од тренутка. Међутим, женска игра која се налази у средини је тонална, обogaћена мојим схватањем хармоније, уз цитат народне песме. То су фолклорни моменти који у овој опери служе углавном да оживе музички ток који је трагичан током целог свог трајања.

Када су у питању савремени музички правци, један страни композитор је говорећи о алеаторици, додекафонији, рекао да њихова музичка средства веома ограничавају и да је то као да у палети имате само различите нијансе сиве боје... Како Ви доживљавате та ограничења?

Страшно ограничавају. Преко двадесет година сам био професор хармоније и анализе музичког дела

За Камбасковића је професор Властимир Перичић рекао да „...тежи музичком изразу који ће бити савремен, али у исти мах комуникативан, смео па и резак у звуку, али јасан и прегледан у обликовању, пре свега – изражајно доживљен, способан да одзовни у адекватном слушаочевом доживљају“.

на ФМУ. Осим тога, 25 година сам био сниматељ, видео сам шта се све пише и како се пише. То је огромно искуство, и ја сам вршио селекцију свих могућности које историја пружа. Нисам се либио да употребим ни чисте акорде – трозвучке, четворозвучке, међутим и код њих сам трагао за нечим што није уобичајено. Целостепена хармонија је врло присутна у опери, јер она даје дозу дисонантности која је била за овакву трагичну ситуацију врло потребна. Једна од основних ствари је и оркестрација. Оркестру сам покљонио изузетну пажњу и он је врло важан фактор у „Хасанагиници“. Имам великог искуства са оркестром и никада нисам био изненађен звуком записаног, тачно сам знао како ће звучати. Када све ово објашњавам враћам се на основно питање – шта је порука. Порука је да, како маестро Младен Јагушт у свом одушевљењу каже: „Ако не успемо да расплачемо публику, ми ништа нисмо урадили“.

■ Вања Косанић ■

ИЗУЗЕТНО УСПЕШНА ТУРНЕЈА БАЛЕТА

Мексико први пут

После отварања сезоне у Народном позоришту и претходног гостовања у шпанском граду Билбао, 10. и 11. септембра, Балет је отишао на дугу турнеју преко океана. Требало је прећи 27.000 километара и одиграти 8 представа у 6 градова Мексика и још једну у Шпанији, при повратку.

поверење да у сваком од поменутих градова отвори овогодишњи Фестивал. Испраћени бурним аплаузима и овацијама публике, наши уметници су достојно представили нашу земљу, о којој се врло мало зна у далеком Мексику.

Почетак турнеје у Мексику је био најављен на конференцији за новинаре приређеном у Гуадалахари, 1. октобра. Све мексичке телевизије и новине, као и бројни интернет информатори, најавили су наступ српских уметника, први али сигурно не и последњи у овој предивној земљи, јер је Балет Народног позори-

освојио је синоћ присутну публику својом поставком 'Краљице Марго', која је помешала класичну историју са савременим плесом, украшена традиционалном музиком са Балкана и роком, као и класичним костимима (...) Раскошна и мистериозна мешавина театарности и вештине осетила се у свих 16 сцена које чине овај неокласични балет у два чина, базиран на романтичном делу А. Диме..."

При повратку је изведена још једна представа у Сантандеру у Шпанији, 16. октобра, у Фестивалском театру Кантабрије, пред 2.500 гледалаца. И овај наступ је испраћен дугим и бурним аплаузима уз поздрав „аста ла виста“ – до скорог виђења.

Музика Горана Бреговића добро је позната и у Мексику и у Шпанији. Под будним оком кореографа Крунислава Симића свако извођење је имало премијерни значај. У насловној су улози наступале Мила Драгићевић и Ана Павловић. Ансамбл Балета од укупно 40 играча предводили су солисти: Милан Рус, Константин Костјук, Јовица Бегојевић, Јован Веселиновић, Александар Илић, Бојана Жегарац, Милица Безмар-

ревић, Денис Касаткин, Тамара Ивановић, Никица Крлук, Душко Михаиловић и Милош Кеџман. Прво извођење „Краљице Марго“ у овој сезони београдска публика ће моћи да види 24. новембра на Великој сцени.

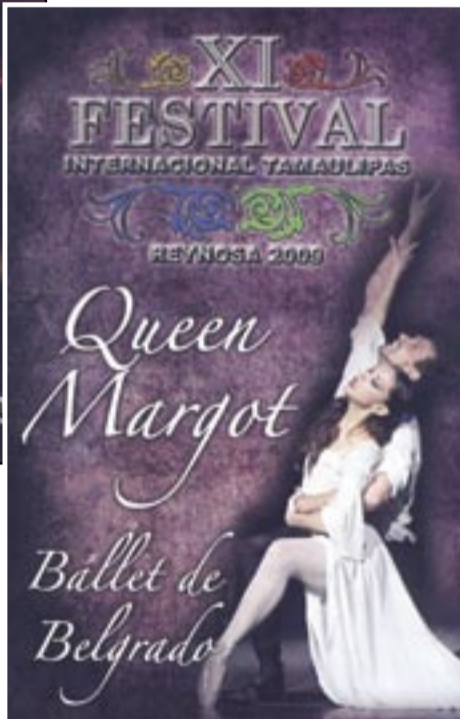
■ Милош Дујаковић ■

У одличној форми, на високом уметничком нивоу, Балет је извео осам пута представу „Краљица Марго“ у Мексику: Гуадалахара 2. и 3. октобра, Монтереј 6. октобра, а затим још 4 представе у оквиру XI фестивала „Тамулипас“ у Викторији 9. октобра, Тампику 10. октобра, Рејноси 12. октобра и Нуево Лареду 13. октобра.

У огромним мексичким аудиторијумима који броје од 1.500 до 2.500 гледалаца успех није остао и наш ансамбл је оправдао изванредан дочек који су му приредили домаћини, као и указано

шта позван да већ следеће године наступи на фестивалу у Мексику Ситију. Наведимо бар један од новинских написа. Под насловом „Изненадили веома актуелним класичним делом“, монтерејски дневни лист од 7. октобра 2009. пише, између осталог: „Балет Народног позоришта у Београду

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ / ДУШАНКА СТОЈАН

Руже за стр

Душанка Стојановић Глид је првакиња Дrame Народног позоришта у Београду; одиграла је разноврсне улоге у бројним представама. Добитник је већег броја награда (Стеријина награда, Међународна награда у Риједи...), а Награда града Београда за позоришно стваралаштво коју је добила 2008, представља својеврсно признање и за улоге које је остварила током двадесетак година рада. Иза њених креација су раскошни таленат, студиозан рад и образовање, а несвакидашњи комплементарни спој мисаоности и осећајности, слух за савремену експресију, код ње увек дају аутентични стваралачки резултат. Нестрпљиво очекујући сутрашњу премијеру представе „Код куће – Кабул“ Тонија Кушнера у режији Жељка Ђукића, разговарамо са Душанком Стојановић Глид, тумачем главне улоге.

Играте сложени лик (Кућевна) интелегентне, осетљиве али и неуротизираних Енглескиње чији Свет чине књиге и романтизовано, маштовито сагледани далеки простори као што је Кабул. Откријете нам нешто о процесу рада, о проблемима које сте морали да савлађавате и о представи уопште?

Нисам ни сањала да је Тони Кушнер писац који уствари припада будућности, док нисам поринула у текст. Његово сагледавање у цивилизацијском, у планетарном опсегу снажно је као и његов глас кроз драме које пише, то су искрене, неугажене речи које се преламају кроз ликове и односе. Писац тежи да на оригиналан начин разјасни колико је човек као индивидуа једна несрећна фигура у Свету материјализма и глобализма и многих појава које савремено доба доноси. Лик даме коју ја играм је изазов са којим глумац не мора да се сретне током целе своје каријере. Чини ми се као да је све што сам до сада урадила било лако угревање за ово чиме се тренутно бавим. Комад се састоји из два дела. У првом, Кућевна говори сама сат времена, док је у другом делу седам ликових у потрази за њом. Ко данас има времена да било кога слуша читав сат? Унутрашњи мизансцен лика који тумачим обухвата читав цивилизацијски пресек и истовремено досеже до једног веома интимног језгра које је толико крхко и тихо и тако, заправо, интровертно. Кушнерове речи нису празна тлапња. Са много разлога је толике речи „стрпао“ у први чин и после, дао разјашњење огромног

значаја у другом чину, који је детективски, трилер-шпијунски и политички расплет; у њему се сви ликови промене не планирајући то. Суштински се не мења оно што је задато као закон рата, политичких система, неких друштвених околности. Човек има шансу да се промени само унутар себе и то уколико ту промену свесно и енергично иницира. Нико се из конформизма и луксуза није променио. Тони Кушнер је супериоран писац, његове реплике и мисли, њих једноставно не мораш да гураш него оне гурају протагонисту.

„Код куће / Кабул“ је широка цивилизацијска тема, а у суштини је дубоко интимна. Као глумица публици дајем делове позоришне стварности, огроман део себе кроз та два сата на сцени, дајем им озбиљно своје садржаје.

Где је човеку, по Вашем мишљењу, заиста дом? Да ли он, у суштини, има више везе са просторима

ван нас или са простором у нама. Није ли простор у нама наш први дом?

Кушнер на најесенцијалнији начин каже: „Љубав нема никакве везе са срећом. Моћ има везе са срећом. Љубав има једино везе са домом“. А ја одговарам да је мој дом тамо где куца моје срце. Жао ми је што данас позориште не осећам као свој дом, услед околности у које је запало, политике која нам диктира управе, осредњости, штедње на младима и величања врлина незнања и неукуса... Осим, у овако ексклузивној ситуацији која подразумева рад са Жељком Ђукићем и одличном екипом, која је учинила да осећам као да сам се вратила кући.

Живимо у времену доминације лажи у многим сферама, без вредносних система, без морала као вертикалне осовине људског духа. Има ли наде (код Кушнера) да се човек бар донекле спасе од разних отуђења?

Кушнер је много тога фантастичног написао у овом комаду, између

IN MEMORIAM

Капиталина Ерић (1919–2009)

Отишао је још један дојаен нашег глумишта, Капиталина Ерић. Млада Капиталина Апостоловић ушла је у Народно позориште још као Ђак, да би била примљена и са успехом завршила Глумачку школу при нашем Националном театру. Иако се у нашем драмском ансамблу задржала кратко, остаће упамћена по улогама Живане у „Биду“, Саре у „Два цванцника“, Тоанете у „Уображеном болеснику“, Дусје у „Родитељском дому“, а нарочито по својеврсном куриозитету – улози осамдесетогодишње старице у комедији „Зец“, коју је одиграла као дипломску ролу, у својој деветнаестој години! Као девојка је с успехом играла старице, а у позним годинама је без проблема могла играти девојке. Њен млади дух, њена жива радозналост, били су задивљујући. Најплодније године поклонила је Југословенском драмском позоришту, где је својом уметношћу, љубављу према театру и млађим колегама, скромношћу и посвећеношћу позоришту, била узор многим.

Ј. Стевановић

ОВИЋ ГЛИД

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ | АНА ПАВЛОВИЋ

П Љ И В Е

Као да сањам

слику о гламурозном животу, у овој прејадној земљи је стварно одлика суштине бесловесности.

Као Кућевна Ви изговарате: „Ово је су грозна времена али не смете да забравите да је то увек била главна карактеристика Садашњице. (...) Садашњица је увек једно грозно место. И остаје.“ Далијена Садашњица као материјал за стваралачку обраду ближа комедији или трагедији?

Да, Садашњица је увек једно грозно место и Кушнер наставља „грозна је за нас, поприте наших злочина, место наше срамоте“ и онда се врло брзо списатељски сјури у тему рецесије, као у неком слалому. После тога, он још брже оде у неке озлоглашене деценије у којима су се водили ратови по 10 година, у Азији или Босни или где год... неких ево сад, у овом часу

не можемо ни да се сетимо, они се одједном илуминирају изнутра и та деценија више уопште није

тако трагична као што је била. Одједном, она постаје прича о некој прошло сти, коју нико није могао да спречи, као ни огромне количине бојеве муниције и прилив новца који је улаган у све то. Јер некоме је то једноставно доносило корист. Кушнер је писац који

се бави ужареним темама.

Кад посматрам стварност као стваралачки материјал, не бих издвајала трагедију и комедију, умешано је све то заједно, зато што је све то заједно живот. Као глумица никада нисам припадала ни једном ни другом жанру, увек сам била у том смислу биполарна, заправо припадала сам трећем полу.

■ Сања Живановић ■

Почетак нове позоришне сезоне стварно је као сан за примабалерину Народног позоришта Ану Павловић, са којом разговарамо о значајном признању које јој је недавно додељено, Награди „Димитрије Парлић“ као и о гостовању у Паризу, где је од 18. до 20. септембра ове године наступала на сцени Театра Шанзелизе, на Гала концерту који је окупио праве балетске звезде европских и светских компанија.

Како је дошло до овог Вашег значајног наступа?

На позив Оливијеа Патеја, балет мајстора из Париза који је у неколико наврата био гостујући педагог и у нашем театру, наступила сам на Гала концерту. Пракса је да се такви концерти одржавају сваке године на почетку сезоне, и увек окупљају највеће балетске звезде. Господин Патеј ми је још пре три године наговестио да постоји могућност да тамо наступим.

Са ким сте наступали и каква је био програм који сте извели?

Партнер ми је био Андреј Колчерију, првак Балета Српског народног позоришта из Новог Сада, а извели смо Pas de deux из балета „Пакита“ који је био посебно адаптиран за ову прилику, уз помоћ педагога Иванке Лукатели и Бахрама Јулдашева и модерну кореографију Леа Мујића под називом „И.В.Е.К.“.

Рад на припреми овог програма је протекао у дивној атмосфери. Иако смо напорно радили, мој партнер и ја смо одлично функционисали. Пуну нам је помогла примабалерина Лукатели која је напорно радила са нама и допринела да се достојно представимо париској публици, а искрено смо уживали и у раду са Мујићем који је кореографију направио специјално за наш наступ.

Какве утиске носите са овог гостовања и како бисте уопште оценили успех који сте постигли својим наступом на том престижном Гала концерту?

За мене је ово највиша лествица у мојој каријери. Већ сам позив за учешће је био веома значајан. Искрено, у почетку нисам ни веровала да ће се то реализовати јер Београд, најалост, није на мапи таквих дешавања, дуго смо били

у изолацији чије последице још осећамо. Веома је чудно када се сусретнете са врхунским уметницима које иначе имате прилику да видите са мном -

тем Интернета, а онда се одједном нађете на истој сцени и у свему томе пронађете и своје место... На мене је посебан утисак оставило то што су сви учесници мени и мом партнеру од срца честитали после наступа. То је, уствари, и одлика правих звезда – иако су врхунски уметници, у суштини су веома скромни. Себе никада нисам

сматрала звездом, нити тај термин волим, али тог тренутка сам се тако стварно и осетила. Ово ми је удахнуло нову снагу и енергију и настављам да радим у још јачем темпу. Уз то успевам да, и поред великих потешкоћа, стално изнова откривам лепоту и суштину балетске уметности. Јако ми је драго да су критике и коментари били више него афирмативни и да сам у најбољем светлу репрезентовала своју матичну кућу.

Повод за овај наш разговор је и Награда „Димитрије Парлић“ која Вам је уручена прошле седмице. Ово престижно признање доделило Вам је Удружење балетских уметника Србије за „изузетну уметничко-техничку интерпретацију, у позоришној сезони 2008/2009“. Колико Вам значи ова награда, посебно имајући у виду да сте је освојили у тренутку када

још активно наступате и још много можете да пружите као уметник?

Ја сам сазнала да сам освојила ову награду за време турнеје у Мексику и искрено, мислила сам да се неко шали са мном. Наравно да сам врло поносна и узбуђена због овог признања. Интересантно је да сам за награду сазнала на путу до позоришта у једном мексичком граду у којем смо наступали. Све моје колеге које су у том тренутку биле у аутобусу са мном, устале су и аплаудирале, што ме је заиста дирнуло. Велика је ствар када доживите да вас колеге искрено поштују и подржавају. Ова награда је пре свега намењена кореографима јер носи име нашег славног кореографа Димитрија Парлића, и због тога сам била још више изненађена што сам је добила ја, као играч, и зато сам посебно поносна. Мислим да награда није сама себи циљ, али ова ми посебно значи. Даје ми мотивацију да још трајем и доказујем се као уметник, јер је најтеже трајати и одржати одређени ниво и правити оне тако мале кораке напред који у балетској уметности значе много. То је, у суштини, пут ка оном недостижном савршенству којем сви стремимо, а ја проналазим лепоту у том трагању.

■ Бранкица Кнежевић ■

осталог и једну реплику о стрпљењу која је заправо стара авганистанска изрека – да „човек који има стрпљења има руже, а човек који нема стрпљење нема панталоне“, а ето, ја се сада осећам као да имам букет ружа а у исто време имам и панталоне које ми пристojно стоје. Није лако то помирити јер у позоришту много тога може да разбесни човека, да га вређа, да учини да се, на неки начин, осети дисквалификованим, угроженим од постојања неких духовних простора, безбедних и пре

свега просечних, у томе се ја најлошије сналазим. Сваки ризик је занимљивији. Рад са Жељком ме је изразито охрабрио и одморио, упркос реалним напорима. Сви смо оптерећени и личним погрешним представама о систему вредности, свако мисли да су баш његови системи најаутентичнији и ретко се догађа да човек сопствено дело критички ставља под лупу, једноставније је то учинити са туђим делом. Излагати се медијима и нудити им једну изопачену

не можемо ни да се сетимо, они се одједном илуминирају изнутра и та деценија више уопште није тако трагична као што је била. Одједном, она постаје прича о некој прошло сти, коју нико није могао да спречи, као ни огромне количине бојеве муниције и прилив новца који је улаган у све то. Јер некоме је то једноставно доносило корист. Кушнер је писац који се бави ужареним темама. Кад посматрам стварност као стваралачки материјал, не бих издвајала трагедију и комедију, умешано је све то заједно, зато што је све то заједно живот. Као глумица никада нисам припадала ни једном ни другом жанру, увек сам била у том смислу биполарна, заправо припадала сам трећем полу.

Из три представе које сам гледала на БИТЕФ-у, закључила сам да је глумац као фигура дискредитован на неки начин, што мени нарочито ни не смета. Савремено доба афирмише мноштво других ствари. Представе које долазе из Норвешке, Канаде, Немачке... то су озбиљно богатија друштва и немају никакав проблем да се претежно баве визуелним идентитетом, њих то „нали“, њих више уопште не нали толико садржај, режија и глума. Не кажем да сам тиме очарана, али то је тако.

ПОЗОРИШНЕ РЕФОРМЕ МИЛАНА ГРОЛА (1) | ПИШЕ ЗОРАН Т. ЈОВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Позоришне реформе Милана Грола

и Краљевини Југославији видно је обележио прву половину XX века. Вишеструко се уткао у развој и раст нашег театра: као драматург и управник, као преводилац драмских текстова (већином извођених), као позоришни критичар, и напokon, као позоришни законописац и реформатор – о чему се мало зна.

Свој допринос Народном позоришту Грол је, најпре, уградио уметничким и организационим реформама у преломним деценијама за Србију пре Првог светског рата (1903–1914).

По повратку са двогодишњег студијског боравка у Паризу, Грол је 24. јуна 1902, одлуком министра просвете Љубе Ковачевића, именован за „пословођу“ и члана комисије за израду Позоришног закона. Поред младог Грола, „суплента Гимназије краља Александра Првог“, министар је именовao еминентне и искусне зналце позоришта: за председника је одредио др Николу Ј. Петровића, ранијег управника и тадашњег управника Јована Докића, затим, „Бранислава Ђ. Нушића, пређашњег управитеља Народнoг позоришта, Ми-

веукупна делатност у области позоришне уметности Милана Грола (1876–1952) спада међу најзначајнији индивидуални допринос који је пресудно утицао на развiтак српског позоришта у прошлoм веку. Активно је ушао у позоришни живот на самом крају XIX столећа, професионално деловао (с крајим прекидима) у Народном позоришту у Београду четврт века, а својим културним и позоришним радом у Краљевини Србији

У време актуелних позоришних реформи, Позоришне новине су у прилици да пласирају занимљив фељтон Зорана Т. Јовановића о једном од првих реформатора нашег националног театра, Милану Гролу.

лована Ђ. Глишића, помоћника директора Народне библиотеке и пређашњег драматурга, Драгомира М. Јанковића, секретара Министарства иностраних дела и пређашњег драматурга, Ристу Ј. Одавића, професора и драматурга Народнoг позоришта, Павла Поповића, професора Гимназије краља Александра Првог, Милорада Гавриловића, редитеља Народнoг позоришта“. Задатак комисије био је да, пошто „данашње друштвене прилике и модерни захтеви који се стављају Позоришту, неминовно захтевају не само да се учине извесне измене у овом Закону него да се Закон о устројству ове просветне установе из основа измени“, изриком је налагао министар Ковачевић.

Од тог првог законодавног задатка, Грол ће бити укључен у све реформске подухвате нашег позоришног система, а од 1909. биће и

његов непосредни иницијатор.

Током двогодишњег боравка у Паризу прикупљао је документа о правном статусу француских позоришта и њиховој унутрашњој организацији, а после 1902. његова пажња је посебно усмерена на проучавање искустава европских развијених земаља у области позоришног законодавства.

На препоруку Драгомира Јанковића, управника Народнoг позоришта, почетком августа 1905. Грол добија петнаестодневно одсуство и путује у Француску на прославу десетогодишњице Народнoг позоришта (Théâtre du peuple) у Бисану (Bussang – Јанковић пише Бисанг, а Грол Бисанж), у француским Вогеzима, које је својом специфичношћу послужило „као образац и подстрек читавом једном покрету у Француској“. Јанковић министру просвете пише да су „Народна позоришта, покретана и подржавана приватном, општинском и државном иницијативом, развијена у свим земаљама у Европи, јер чине једну од признатих чињеница народне просвете, поред значаја који имају са свог посредног утицаја на демократизацију и популарисање позоришта уопште“. Јанковић стога сматра да је ваљано да се млади драматург Грол упозна „са том гра-

ном позоришне уметности“ и „због евентуалног покушаја да се та установа пренесе и код нас“.

Грол је том приликом видео представу „Јованка од Арка“ Мориса Потешера (Pottecher), француског драматичара, оснивача фестивала (у чијем се родном месту, планинском селу Бисан, сваке године током августа, припремају по две нове представе, од којих је по правилу једна његова, специјално писана за локалне сељане). Представе су изводили месни аматери у специјално саграђеној згради за две хиљаде гледалаца. Седело се на клупама „забијеним у земљу“. Сцена је имала помичан задњи зид иза којег се видео планински пејзаж. Било је то прво „народно позориште“, претеча каснијих сличних покушаја у разним деловима Француске и другим европским земаљама.

Можда је баш сусрет са покретом демократизације позоришног живота у Француској инспирисао за каснију иницијативу подизања домова културе у Србији. При повратку из Француске, Грол ће се задржати у Минхену и Бечу ради проучавања позоришне организације и законске регулативе немачких и аустријских државних позоришта. (наставиће се)

ЛИЧНОСТИ БЕОГРАДСКОГ БАЛЕТА (4) | ПИШЕ МИЛИЦА ЗАЈЦЕВ

ФЕЉТОН

Јунак карактерног балета

Основне чињенице из живота Бранка Марковића (1917–2003) су познате – рођен је у Београду, где је завршио Правни факултет. Прва сазнања о уметничкој игри добио је пре Другог светског рата, у Студију за ритмику Маге Магазиновић. Био је истакнути јуниорски атлетски репрезентивац, а од 1945. године је члан Балета Народнoг позоришта у Београду, где је упоредо са наступима у ансамблу и првим солистичким улогама наставио балетско школовање код Нине Кирсанове и Милорада Милета Јовановића.

Као играч изразито карактерних особина, одликовао се префињеном и гордом елеганцијом, отменошћу у ставу и покретима, и упечатљивим глумачким изразом. Истакао се као тумач Марка и Првог јаничара у „Охридској легенди“, Момка у „Лицитарском срцу“, Тибалда у „Ромеу и Јулији“, Кнеза у „Балади о једној средњовековној љубави“, Копелијуса у „Копелији“, Пакоа у „Краљици острва“. Играо је значајне улоге у „Половецком

логору“, „Болеру“, „Златној рибци“, „Јоланди“, „Кинеској причи“ и другим балетима на београдској сцени.

Свим уметничким играчким задацима Марковић је прилазио озбиљно и професионално. Ипак, посебно му је била драга представа „Лицитарског срца“ Барановића, коју је поставио Димитрије Парлић, управо за њега и Бојану Перић. После гостовања у Загребу са овом представом, остала је забележена веома похвална критика: „Бранко Марковић је, уз драгесну Бојану Перић, дао прекрасну карактерну креацију Момка са толико нерва и духа, да је заслужио признање јунака карактерног балета...“ (Вјесник, Загреб, 17. јануар 1953).

А тај јунак карактерног балета имао је своје ремек-дело, Тибалда у „Ромеу и Јулији“. Остаје антологиска и у кореографском (Д. Парлић) и у извођачком погледу сцена погибије овог упечатљивог Шекспировог лика. Много истакнутих иностраних и наших уметника је интерпретирало Тибалдову смрт на београдској балетској позорници, али она уништавајућа снага, ко-

ја је произлазила из сваког оштрог и грчевитог покрета Бранка Марковића као робусног, умирућег веронског племића, никада није превазиђена. Неколико тактова партитуре Прокофјева с тупим злослутним звуцима тимпана, Бранко Марковић је знао да искористи и да у тако мало времена играчки и пантомимски снажно покаже све особности Тибалдове личности, која и у самртном ропцу остаје достојанствена и немилосрдна... За ову улогу Марковић је 1950. године добио заслужену највишу републичку награду, јер је по драмском интензитету и уметничкој садржајности његов Тибалд, заувек, један од истинских врхунаца у нашој балетској уметности.

Упоредо са плодним играчком каријером, коју је завршио 1970. године, Бранко Марковић се успешно бавио пионирским послом – стварањем југословенског уметничког фолклора. Истанчани осећај за лепоту наших народних мелодија и ритмова, али и упорност и несумњиви таленат, учинили су га једним од најпознатијих кореографа југословенске фолклорне сцене.

У позориштима је често постављао завршно коло из опере „Еро с оног свијета“ и „Симфонијско коло“ Јакова Готовца, а као уметнич-

Бранко Марковић у „Лицитарском срцу“

на међународним фолклорним фестивалима у свету. И данас се његове поставке „Бранковог кола“, „Црмничког ора“, „Македонског ора“, „Руговске“ и „Врањанске свите“, са великим поштовањем чувају и изводе. Приликом нашег последњег разговора рекао ми је да ради на новој фолклорној свити која почиње песмом „Када умрем, кад загинам, песму дамипевате, оро да ми играте“... Било је то неслућено завештање Бранка Марковића, отменог јунака карактерног балета и смелог кореографа, истраживача нашег играчког фолклора, чија се остварења чувају од заборава јер млади фолклорци настављају да иду његовим уметничким путем. (наставиће се)